

DOI: 10.69085/afp20243228

ОСОБЕНОСТИ НА МУЛТИМЕДИЙНАТА ПРЕЗЕНТАЦИЯ В ОБУЧЕНИЕТО ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО

Надежда Ангелова

n_angelova@uni-plovdiv.bg

Резюме: Настоящата статия представя резултатите от проведено изследване върху характерните особености на мултимедийната презентация, приложена в обучението по изобразително изкуство в начален и прогимназиален образователен етап. За целта е проведен педагогически експеримент с общо 120 студенти от 3 педагогически специалности към Педагогическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ – Начална училищна педагогика (60 участници), Начална училищна педагогика с чужд език (40 участници) и Педагогика на обучението (20 участници). Период на провеждане: 2022 – 2023 г. Изследването протича в пет ключови фази: (1) създаване на мултимедийни презентации по темите от учебното съдържание на предмета „Изобразително изкуство“; (2) анализ и обсъждане на особеностите на мултимедийната презентация по изобразително изкуство и обобщение на изводите; (3) извеждане на критерии и подходи за създаване на съдържателни и въздействащи мултимедийни презентации за постигане на ефективно обучение по изобразително изкуство; (4) прилагане на критериите и корекция на презентациите; (5) пилотно интегриране на презентациите в учебния процес и проверка на тяхната ефективност. Вследствие на проведения експеримент се отчитат следните резултати: студентите развиха умения да подхождат критично и аналитично към презентациите си и да създават висококачествени мултимедийни презентации по

изобразително изкуство; бе изведен ефективен набор от изисквания и подходи за мултимедийна презентация по изобразително изкуство; бяха разработени 120 мултимедийни презентации по изобразително изкуство, които могат да намерят реално приложение в практиката за постигане на ефективно обучение.

Ключови думи: мултимедийна презентация, изобразително изкуство, педагогика, дизайн, изследване

FEATURES OF THE MULTIMEDIA PRESENTATION IN FINE ART EDUCATION

Nadezhda Angelova

n_angelova@uni-plovdiv.bg

Abstract: *This article presents the results of a study conducted on the characteristics of the multimedia presentation applied in the teaching of fine arts in elementary and high school education. For this purpose, a pedagogical experiment was conducted with a total of 120 students from 3 pedagogical specialties from the Faculty of Pedagogy of PU "Paisiy Hilendarski" – Elementary school pedagogy (60 participants), Elementary school pedagogy with a foreign language (40 participants) and Learning pedagogy (20 participants). Conducting period 2021 – 2022. The research takes place in five phases – (1) creation of multimedia presentations on the topics of the curriculum of the subject "Fine Art"; (2) analysis and discussion of the features of the multimedia presentation in visual arts and summary of the conclusions; (3) deriving criteria and approaches for creating meaningful and impactful multimedia presentations to achieve effective art education; (4) applying the criteria and correcting the presentations; (5) pilot integration of the presentations into the learning process and verification of their effectiveness. As a result of the conducted experiment, the following results are reported: the students developed the skills to approach their presentations critically and analytically and to create high-quality multimedia presentations on*

visual arts; an effective set of requirements and approaches for multimedia presentation in fine arts was developed; 120 multimedia presentations on fine art were developed, which can find real application in practice to achieve effective learning.

Key words: *multimedia presentation, fine art, pedagogy, design, research*

Увод

Съвременните дигитални средства и инструменти, интегрирани в образователната среда, са неизменна част от модерния образователен процес, или по-точно „*дигиталните средства обогатяват и разнообразяват процеса на обучение, съобразно интересите на децата; създават емоционална и забавна атмосфера, в която детето изпитва удовлетвореност от обучаващата дейност, в съответствие с реалните потребности на децата*“ (Каменова, 2021, с. 254). Поради своите качества и разнообразие от възможности мултимедийната презентация се явява предпочитано средство за онагледяване на учебния материал в различни образователни сфери, съответно и при изучаване на изобразително изкуство. Ключова особеност на презентацията е възможността за създаване на динамично и активно участие на учениците в образователния процес чрез интерактивния си характер, като „*в широкия смисъл на понятието интерактивните методи не представляват конкретни техники и алгоритми, а обхващат цялостния процес на взаимодействие между участниците*“ (Калоферова, 2023, с. 112).

В това отношение представлява интерес въпросът как особеностите на учебното съдържание по предмета „Изобразително изкуство“ и спецификите на художественотворческите дейности влияят върху характера на мултимедийната презентация, приложима в обучението. Това налага по-задълбочено проучване и анализиране на презентации по изобразително изкуство. За целта служат разработките на студенти от 3 специалности в Педагогическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, които подготвят бъдещи преподаватели по предмета „Изобразително изкуство“ в начален и прогимназиален образователен етап. Настоящата статия има

за цел да представи проведеното изследване, протекло под формата на педагогически експеримент, и неговите резултати.

Методология на изследването

Предмет на настоящото изследване е мултимедийната презентация (ММП) в начален и прогимназиален образователен етап.

Обект на изследването са характерните особености на мултимедийната презентация при приложението ѝ в обучението по изобразително изкуство (ИИ).

Целта е да се формулират ясни общи (според характера на мултимедийните презентации) и специфични (според особеностите на презентациите за изобразителното изкуство) изисквания, критерии и подходи, прилагането на които да доведе до създаването на съдържателни и въздействащи мултимедийни презентации по изобразително изкуство, които да допринасят за осъществяване на ефективно обучение.

Задачите според заложената цел следва да са:

- конкретизиране и систематизиране на общите и частните положения на мултимедийната презентация, приложима в обучението по изобразително изкуство;
- изработване на набор от изисквания при изготвянето на презентации по изобразително изкуство;
- прилагане на набора от изисквания и експериментална проверка на така създадените ММП по ИИ.

Етапите на изследването при изпълнението на поставените задачи са *констатиращ*, *формиращ* и *контролен* етап.

Констатиращият етап е основно **аналитичен**, като протича в няколко фази:

- Разработване на мултимедийни презентации от студентите към уроци по изобразително изкуство по начин, който смятат за правилен на база на наличните им до момента знания и преценки;
- Анализ на резултатите, обсъждане на възникналите проблеми, уточняване на успешни и не толкова успешни презентационни решения;
- Разглеждане и анализ на други добри и лоши примери от практиката на действащи учители.

Във *формирация етап* следва **формулиране на общи и специфични изисквания за ММП за ИИ** въз основа на проведените анализи. Следват:

- Обобщение на резултатите и извеждане на изисквания, критерии и подходи, които е необходимо да бъдат приложени за създаването на качествена мултимедийна презентация по изобразително изкуство;
- Корекции на създадените презентации (или създаване на нови), спазвайки изготвените изисквания, и прилагане на необходимите подходи;
- Анализ на новите резултати (проверява се до каква степен са спазени поставените условия);
- Сравнение между първоначалния разработен и втория коригиран вариант, коментира се прогресът, правят се изводи от направените наблюдения.

Изследването завършва с *контролен етап*, в който се **провежда апробация на ефективността в обучението** на така създадените ММП за ИИ.

- По време на педагогическия стаж и текущи практики студентите прилагат създадените от тях ММП за ИИ във водените от тях занимания по ИИ с ученици в реална учебна среда;
- Прави се заключение относно ефективността на създадените по този начин ММП за ИИ в учебния процес;
- Отчита се ефективността на приложените изисквания за създаване на ММП за ИИ.

Методите с основно приложение в изследването са: експериментално приучване, количествен и качествен анализ, статистическа обработка на данните, беседа, дискусия, наблюдение (Дамянов, 2018, с. 36 – 48).

Участници в експеримента са 120 студенти от 3 педагогически специалности от Педагогическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ – Начална училищна педагогика (60 участници), Начална училищна педагогика с чужд език (40 участници) и Педагогика на обучението (20 участници).

Експерименталната извадка включва създаването на 240 мултимедийни презентации, от които 120 презентации в първоначален вариант и 120 презентации в коригиран окончателен вариант.

1. Констатиращ етап

В тази фаза на изследването се разработват мултимедийните презентации в техния първичен вид. За целта на студентите е поставена задача да подберат по собствен избор една тема от учебното съдържание по предмета „Изобразително изкуство“ и да разработят мултимедийна презентация към урока. Тя трябва да има уводен характер, да въвежда новите знания по темата и да пояснява практическата задача, поставена в края ѝ. Важно условие е студентите да приложат усвоените до момента знания и умения в създаването на презентации и да работят самостоятелно. Компютърната технология за изработването на презентацията също е свободна за избор. Въпреки това общите предпочитания за софтуер са насочени към избор на Microsoft Powerpoint. Изготвените презентации се представят пред всички. Следват групови анализи и коментари от страна на студенти и преподавател.

Резултатите от анализите показват употребата на някои позитивни и негативни похвати на работа. Позитивните се отнасят към цялостното излъчване на презентациите и тяхното стилистично оформление. В 14,5% (12 бр.) работите са динамични, раздвижени и закачливи – използват интегрирани видеа и подходящи преходи между слайдовете. Стилистичното оформление и вмъкването на познати за децата приказни и филмови герои обогатяват цялостното въздействие на презентацията. Цветната гама и умерената употреба на ярки цветове допринасят за активирането на оживено детско възприятие. Останалата част от създадените ММП по ИИ се очертават като неособено благоприятни. Това се отнася предимно до композицията, обема на информация по слайдовете и използваните ефекти. В композиционно отношение се срещат рядко разтегнати образи и шрифтове, което води до неточности във възприятието и лоша естетика. Изображенията са често в недобро качество, пикселизирани и с ниска резолюция, което е недопустимо. Използват се прекомерно много разнообразни шрифтове в

една презентация или преобладаващо декоративни и неясни такива. Среща се тежък информационен обем на отделните слайдове. Това касае неефективно разположение на множество снимки по слайдовете, които стават слабо информативни и детайлите на изображенията не се възприемат. Срещат се често големи текстови обеми по слайдовете, което нежелателно ги претоварва. Прекомерната употреба на ефекти (в прехода между слайдовете и при смяна на обектите) също прави силно впечатление.

При разглеждане и коментар върху примери на презентации на действащи учители, на предложени в дигиталните ресурси към учебниците и добри примери за презентации от други области, се акцентира върху добрите практики и похвати в построяването на ММП. Негативните коментари се отбелязват като важни, но не преобладават. Отнасят се до вече споменатите по-горе недостатъци.

2. Формиращ етап

На база направеното обсъждане и дискусия по разгледаните презентации се прави обобщение на качествата и недостатъците им и се извеждат някои важни изисквания, обективни критерии и подходи при изграждане на качествени ММП по ИИ. Те са разпределени на общи и специфични критерии. Общите касаят ММП изцяло, а частните се отнасят към спецификата по ИИ. Представени са под формата на критериален апарат в табличен вид и степени за количествено отбелязване (Табл. 1).

Таблица 1. Изисквания за ММП по ИИ

ИЗИСКВАНИЯ ЗА МУЛТИМЕДИЙНА ПРЕЗЕНТАЦИЯ ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО						
Общи и специфични						
№	степен:					
ОБЩИ ИЗИСКВАНИЯ						
1.	Стили-стика	1.1. Съдържание и предназначение				
		1.2. Цветност				
		1.3. Емоционално въздействие и послание				
		1.4. Целева група				

2.	Композиция	2.1. Цялостна структура според съдържанието					
		2.2. Композиция на слайдовете – количество информация					
3.	Изображения	3.1. Пропорционални размери					
		3.2. С добра резолюция					
		3.3. Съответстващи стилистично и съдържателно					
4.	Текст	2.1. Пропорционален шрифт					
		2.2. Подходящи шрифтове и йерархия					
СПЕЦИФИЧНИ ИЗИСКВАНИЯ							
1.	Стилистика	1.1. Артистична (творческа, нестандартна)					
		1.2. Динамична (с подвижни елементи)					
		1.3. Според детската аудитория (възрастова специфика на възприятието)					
2.	Композиция	2.1. Цялостна структура (ясна йерархия)					
		2.2. Информативни слайдове (ясно, обозримо)					
		2.3. Превес на изображения над текстове					
3.	Изображения	3.1. Едри (детайлни и изразителни)					
4.	Текст	4.1. Кратък (опорни точки)					
Общ брой:							

2.1. Общи изисквания към ММП

Представени са особеностите, които е необходимо да се съблюдават при разработването на всякакъв тип ММП, като са категоризирани в 4 групи – *стилистика*, *композиция*, *изображения* и *текст*.

Стилистиката се определя от информационното съдържание на ММП, както и нейното предназначение, функция и цел на провеждане. Цветността има съществена роля за цялостното въздействие на

презентацията, поради което е добре да се определи предварително и следва до края определена цетова гама. Емоционалното въздействие, което предизвиква ММП, е важен компонент от нейната внушителност и убедителност. По отношение на визуалното оформление то се постига чрез подбора на подходяща стилистика и графични елементи. Целевата група е много важен фактор, който е необходимо да се съобрази в подбора на изразните средства.

Изборът на **композиция** е пряко свързан със съдържанието на ММП, като следва цялостната смислова структура, йерархията на информацията и представлява един вид хореографията на изложението. Според това се определят тематичните слайдове и техните подразделения, цетовият ритъм в последователността на слайдовете и т.н. Конкретно всеки слайд също е зависим от композицията, чрез която се разпределя количеството информация и се търси баланс между обема текст и изображения. Важно е да се избягва претрупване (било то с текстове или с изображения), тъй като слайдовете стават слабо информативни поради липсата на възприемане на детайл в тях. Големите текстови обеми са неприемливи за ММП.

Подборът на **изображения** е изключително важен за въздействието на една ММП, за нейната стилистика, цетова гама, послание. Точно избраното изображение и асоциативните връзки, които създава, е в състояние да спести обемен текст и множество пояснения. За професионално изглеждащата презентация е от съществено значение изображенията да не са с разтеглена пропорция, смачкани или сбити, да са с добра резолюция, без да са на пиксели, но пък да не са и много тежки като файлове и да са подходящо подбрани според темата на презентацията и да онагледяват достатъчно убедително изразените идеи.

Текстът е ключов компонент в ММП, но освен да пояснява структурата, да дава най-необходимата информация за презентации, при които се говори (а не се изпращат за самостоятелно възприемане), не е нужен текстови обем. Изключително важно е пропорционалното представяне на шрифта, без изменение на неговите структурни характеристики. Необходимо е да се подберат подходящи шрифтове за текстовите елементи, които да се съчетават умело с изображенията, да са контрастни като цетност с фоновете и стилистично да пасват на съдържанието и цялостната визия на

презентацията. И не на последно място, като шрифтови големини и подбор на шрифтово начертание е необходимо да се следва ясната йерархия на информацията.

2.2. Специфични изисквания към ММП за ИИ

Специфичните изисквания за ММП, предназначена за обучение по ИИ в начален и прогимназиален етап, касаят същите 4 категории (стилистиката, композиция, изображения и текст), но в по-конкретен и тясно специфичен аспект.

В *стилистично* отношение подборът на изразните средства е необходимо да бъде съобразен с особеностите на възприятието и възрастовата специфика на детската аудитория. Това изисква индивидуален подход и лично отношение за постигане на максимално емоционално въздействие. Творческият и артистичен характер на предмета ИИ цели да развие тези качества и у децата, поради което самите презентации е необходимо да бъдат по-разчупени, нестандартни и оригинални, да излъчват креативност. Динамиката в презентациите чрез създаване на богато разнообразие, интегриране на видеоелементи и подвижни ефекти прави съдържанието по-привлекателно, привличащо вниманието. Освен това динамичните елементи внасят акцент и концентрация върху най-важната информация.

Композицията трябва да благоприятства за постигане на отчетлива йерархия на информацията посредством структурното изграждане на съдържанието и систематичното приложение на сходно графично оформление по отношение на еднотипните структурни елементи на презентацията. Това ще рече заглавният и крайният слайд да имат характерни особености, които да служат като рамка на оформлението. Междинните тематични слайдове да имат своята специфика, за да бъдат разпознавани като такива и да служат като пауза между информативните слайдове. Те, от своя страна, са основните носители на информацията и като такива трябва да са ясни и отчетливи, без претрупване и натоварване със съдържателни (текст и изображения) или декоративни (украсителен пълнеж) елементи. Тъй като информацията ще се предава и чрез устната реч, ММП по ИИ има в съдържателен аспект предимно онагледяваща роля. В този смисъл превесът на изображенията над текстовата информация е необходим.

Изображенията играят основна роля в ММП за ИИ и като такива е необходимо да са в максимално добро качество и резолюция, за да може да се „разпънат“ на цял екран, дори да „излизат на живо“. Възможността за проследяване на детайл и вглеждане в конкретна подробност е също важна необходимост при разглеждане на художествени техники например. Изразителността на изображенията касае и тяхната цветност и коректното им пресъздаване от мултимедията. Необходимо е да се отбележи, че под „изображения“ се има предвид всякакъв вид такива – фотографии, илюстрации, репродукции и дори динамични изображения като видеа и анимации. Разбира се, високото качество на изображенията, било то статични или динамични, може значително да повлияе върху файловия обем на презентацията. Това би могло да доведе до технически затруднения и е нужно да се съблюдава.

Текстът в ММП в ИИ не бива да е обемен, но трябва да е изключително прецизно подбран като количество и формулировка, за да изпълни пълноценно ключовата си роля в презентацията. Текстът е навигатор, представен под формата на заглавия, пояснителни кратки текстове или опорни точки. Той държи скелета на презентацията и води през изложението.

3. Контролен етап

Изведени и систематизирани в табличен вид, изискванията се превръщат в удобен и лесно приложим инструмент за проверка на качествата на дадена презентация. Ползвайки го като контролен лист, студентите успяха самостоятелно да анализират своята първоначална презентация и нанесоха нужните корекции по презентациите си до постигане на максимално добър (според индивидуалните им възможности) резултат под ръководството на преподавател.

Готовите подобрени презентации претърпяха тест за ефективност на обучението чрез апробация в реална среда. Критериите за ефективност са следните 5:

- поддържане на активен интерес у учениците;
- учениците проследяват лесно ясното и структурираното оформление на съдържанието;
- те усещат емоционалното въздействие и възприемат посланието на презентацията;

- усвояват новите теоретични знания, онагледени чрез ММП;
- разбират и изпълняват ясно представената практическа задача.

Степените за измерване на резултатите са три: добра, средна и висока.

Ефективността на обучението, постигнато чрез приложението на създадените ММП по ИИ по описаните изисквания, критерии и подходи, е предпоставка за определянето им като ефективни.

Резултати

Експерименталната проверка на ефективността на създадените по описаната методика ММП по ИИ доведе до следните резултати: 71% от презентациите са оценени с висока ефективност (представиха високо покриване и на 5-те критерия). Останалите 29% се представиха не толкова убедително (със средна и висока степен по различните критерии). Те бяха допълнително коригирани и усъвършенствани.

Като най-ключови резултати от цялостно проведеното изследване определяме следните три:

- Студентите развиха умения да подхождат критично и аналитично към презентациите си и да създават мултимедийна презентация по изобразително изкуство на високо ниво;
- Бе разработен ефективен набор от изисквания и подходи за изграждане на висококачествени мултимедийни презентации по изобразително изкуство;
- Бяха създадени 120 стойностни мултимедийни презентации по изобразително изкуство, които могат да намерят добро приложение в практиката.

Заклучение

Считаме получените резултати за важна необходимост на обучаващите се студенти по педагогика, както и за работещите вече колеги в начален и прогимназиален етап. Разработените презентации имат проверена ефективност и като такива биват богат ресурс

с практическа употреба. Качествено изготвените презентации обогатяват образователния процес, като „*основната цел е да се развият мотивацията и уменията за учене. Приоритет е развиване на уменията за работа в екип, комуникацията и промяната в ефективността*“ на учебния процес (Даскалова, 2022). Затова е необходимо да се отдаде нужната им значимост както в съдържателен, така и в естетически план.

ЛИТЕРАТУРА

1. **Damyanov, B. (2018).** *Obuchenie po izobrazitelno izkustvo (nachalen etap na srednoto uchilishte)*. Plovdiv: PUI, str. 36-48, ISBN 978-619-202-329-4.
2. **Kamenova, E. (2020).** *Digitalnite medii v obuchenieto po chuzhd ezik v preduchilishna vazrast*, V: *Pedagogicheskoto obrazovanie-traditsii i savremennost*“, Veliko Tarnovo, str. 250-254, ISSN 2534-9317.
3. **Kaloferoва, B. (2023).** *Razvitie na prirodonauchni kompetentsii na 6-7-godishnoto dete chrez tehnologiite*. V: sp. *Pedagogika* Volume 95, Number 4, *Kompetentnosten podhod i inovatsii prez XXI vek*, s. 112 – 122, <https://doi.org/10.53656/ped2023-4s.11>
4. **Daskalova, I. (2022).** *Analiz na izsledvaniyata v oblastta na liderstvoto sred uchenitsite v nachalen etap na osnovnoto obrazovanie i populyarni liderski programi v SASht i Bulgaria*, V: *Sbornik dokladi ot edinadeseti studentski nauchen forum, tom 1*, Plovdivsko universitetsko izdatelstvo, 2022 g. ISSN: 2738-889.